

Novine u jurisprudenciji Vrhovnog suda Republike Srpske

Pripremila: Tanja Miletić, Vrhovni sud Republike Srpske

Uvod

Za ovaj broj časopisa *Pravna hronika* izabrane su odluke iz pet predmeta Vrhovnog suda Republike Srpske. Izdvojene su dvije odluke donesene unutar Krivičnog odjeljenja, i to jedna presuda koja je donesena po zahtjevu za zaštitu zakonitosti osuđenog, u kome je osuđeni ukazivao na povredu prava na odbranu, dok je druga presuda donesena u postupku po žalbi protiv prvostepene presude, a u kojoj se ovaj sud izjasnio o pravilnosti odluke prvostepenog suda o imovinskopравnom zahtjevu kod sporazuma o priznanju krivice. Izabrane su tri odluke donesene unutar Građansko-upravnog odjeljenja. U jednoj presudi donesenoj u postupku po reviziji ovaj sud se izjasnio o specifičnosti ugovora o radu nakon otvaranja stečajnog postupka, a u drugoj presudi o odgovornosti za naknadu štete, te utvrđivanju obima pričinjene štete kod povrede prava na žig, dok se presuda donesena u postupku po zahtjevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude tiče naplate poreskih obaveza.

Radi se o slijedećim presudama: presude broj 80 o K 070897 17 Kvlz i 11 o K 020748 17 Kž (krivično odjeljenje), te presude broj 71 o Rs 202839 17 Rev, 57 o Ps 095064 15 Rev i 13 o U 003236 15 Uvp (građansko-upravno odjeljenje).

Predmet broj 80 o K 070897 17 Kvlz – upozorenje licu koje može odbiti svjedočenje – član 148 stav 2 Zakona o krivičnom postupku

Činjenice i navodi iz zahtjeva za zaštitu zakonitosti

Pravosnažnom presudom oglašen je krivim optuženi zbog krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici iz člana 208 stav 1 Krivičnog zakona Republike Srpske i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca.

Protiv ove presude osuđeni je podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog povrede krivičnog zakona i povrede odredba krivičnog postupka iz člana 311 stav 1 tačka g) Zakona o krivičnom postupku.

Povredu prava na odbranu osuđeni zasniva na tvrdnji kako je presuda zasnovana na iznuđenom iskazu privilegovanog svjedoka, njegove supruge, kao nezakonitom dokazu.

Odluka

Ovaj sud nalazi da smisao upozorenja na pravo da se odbije svjedočenje nije u formalnom upozorenju svjedoka, već u tome da on shvati suštinu i posljedice koje to pravo ima, i koje posljedice to odbijanje proizvodi. Zato kada sud uoči da svjedok nije razumio koji je domet toga prava i koje su posljedice odbijanja svjedočenja, dužan je da svjedoka pouči o svemu tome. Kada tako postupu sud ne iznuđuje iskaz svjedoka, niti povrjeđuje pravo osuđenog na odbranu. U konkretnom slučaju ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je suprugu osuđenog, kao privilegovanog svjedoka, nakon što je izjavila da ne želi da svjedoči poučio o sadržini tog prava i posljedicama odbijanja svjedočenja. To proizlazi iz pitanja i njenih odgovora koje je o tome dala sudu i sasvim je

očigledno da ona nije shvatila suštinu ovog zakonskog instituta, jer kada joj je sve detaljno objašnjeno ona je tada dala jasnu, određenu i nedvosmisleni izjavu da želi svjedočiti. Tok razgovora koji je zabilježen u spisu ne ostavlja mjesta sumnji da se radi o njenoj slobodnoj volji, niti upućuje na sumnju u pribavljanje dokaza na nezakonit način. Nalazeći da nije povrijeđen krivični zakon na štetu osuđenog i pravo na odbranu, ovaj sud je predmeti zahtjev odbio.

Predmet broj 11 O K 020748 17 Kž – odluka suda o imovinskopravnom zahtjevu kod sporazuma o priznanju krivice – član 246 stav 6 tačka d) i stav 9, te član 310 tačka g) Zakona o krivičnom postupku

Činjenice i žalbeni navodi

Prvostepenom presudom oglašen je krivim optuženi zbog krivičnog djela zločinačkog udruženja iz člana 383 stav 2 Krivičnog zakona Republike Srpske za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od dva mjeseca, u sticaju sa krivičnim djelom otmice u pokušaju iz člana 165 stav 2, u vezi sa stavom 1 i članovima 20 i 23 istog zakona, za koje mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od jedne godine i osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i jednog mjeseca, u koju mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, te je obavezan da plati troškove krivičnog postupka, a oštećeni sa „eventualnim“ imovinskopravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

Protiv ove presude žalbe su izjavili branilac optuženog zbog povrede krivičnog zakona, te punomoćnik oštećenih zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu.

Žalba punomoćnika oštećenih tvrdi da im nije data mogućnost da se izjasne o imovinskopravnom zahtjevu jer prvostepeni sud i tužilac nisu utvrdili „krug (identitet)“ oštećenih lica, niti su ih pozvali da se izjasne o postavljanju imovinskopravnog zahtjeva, kao ni na okolnosti zaključenja sporazuma.

Odluka

Pošto je primarni zadatak krivičnog postupka presuđenje krivične stvari u što kraćem vremenu i sa što manje troškova, sud će oštećenog uputiti na parnicu ako nema podataka potrebnih za odlučivanje ili ako bi utvrđivanje vodilo nepotrebnom i neopravdanom odugovlačenju krivičnog postupka. Postavljanjem zahtjeva i odlukom o upućivanju na parnicu ne konstituiše se pravo oštećenog, odluka nema konstitutivni karakter, već samo deklarativni, jer se pravo zasniva na materiji građanskog zakonodavstva. Ako oštećeni ne postavi odštetni zahtjev u toku krivičnog postupka on ga može ostvariti u parničnom postupku. U konkretnom slučaju tužilac je u toku istrage saslušao kao svjedoka oštećenu - vanbračnu suprugu ubijenog i majku njihove zajedničke maloljetne djece, koja je izjavila da se ne može izjasniti tom prilikom o imovinskopravnom zahtjevu već da će to naknadno učiniti, a što je sud imao u vidu prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice, pa ju je sa „eventualnim imovinskopravnim zahtjevom“ uputio na parnicu. Dakle, tužilac je licima koja su živjela sa ubijenim u zajedničkom domaćinstvu (vanbračnoj supruzi i djeci) omogućio da se izjasne o imovinskopravnom zahtjevu, dok ostalim licima kojima žalba daje to svojstvo nije onemogućeno da to svoje pravo ostvare u parničnom postupku jer im je sud dostavio presudu. To se odnosi na brata ubijenog koji prema izjavi oštećene nije živio s njima u zajedničkom domaćinstvu, pa ga tužilac pravilno i nije pitao da se izjasni o imovinskopravnom zahtjevu. S druge strane, sud nije dužan da na ročište o razmatranju sporazuma o priznanju krivice poziva oštećene, kako to žalba pogrešno tvrdi. S obzirom na navedeno, te da je žalbom branioca optuženog pogrešno zaključeno da se ne radi o krivičnim djelima za koja je optuženi oglašen krivim prvostepenom presudom, jer za to nema uporišta u činjeničnom supstratu izreke presude, ovaj sud je odbio žalbe i potvrdio prvostepenu presudu.

Predmet broj 71 O Rs 202839 17 Rev – ugovor o radu nakon otvaranja stečajnog postupka – član 78 stav 1 i 2. Zakona o stečajnom postupku (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 67/02, 77/02, 38/03, 96/03, 68/07, 12/10, 16/10 i 26/10 u kome je objavljen Prečišćen tekst)

Činjenice i revizioni navodi

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelju (kao i ostalim zaposlenim radnicima, bilo ih je 210) prestao radni odnos zasnovan na neodređeno vrijeme zbog otvaranja stečajnog postupka nad tuženim, te da je nakon otvaranja stečajnog postupka, dana 01.07.2008. godine, stečajni upravnik sa tužiteljem (i još nekim radnicima, njih 15) zaključio ugovor o radu na određeno vrijeme dok postoji potreba posla, a najduže do okončanja stečajnog postupka. Rješenjem stečajnog upravnika od 31.10.2013. godine tužitelju je otkazan ugovor o radu na određeno vrijeme zbog prestanka potrebe za njegovim radom, te je određeno da će zaostale plate i druga materijalna primanja iz radnog odnosa, uključujući poreze i doprinose na lična primanja, tužitelj rješavati u okviru stečajnog postupka, kao stečajni povjerilac višeg, odnosno opšteg isplatnog reda u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku.

Imajući u vidu odredbe Zakona o stečajnom postupku (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj: 67/02, 77/02, 38/03, 96/03, 68/07, 12/10, 16/10 i 26/10 u kome je objavljen Prečišćen tekst tog zakona) i odredbe Zakona o radu (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03, 20/07 i 55/07 u kojem je objavljen Prečišćen tekst tog zakona) nižestepeni sudovi su zaključili da rješenje kojim je otkazan ugovor o radu nije nezakonito, pa su radi toga odbili zahtjev za njegovu poništenje i slijedom toga ostale zahtjeve tužitelja (vraćanje na rad, isplate zarade, uplate pripadajućih poreza i doprinosa).

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, posebno ističući da je u konkretnom slučaju radni odnos tužitelja na određeno vrijeme u smislu odredaba članova 16 i 17 Zakona o radu prerastao u radni odnos na neodređeno vrijeme.

Odluka

Revizijski sud nalazi da saglasno odredbi člana 78 stav 1 Zakona o stečajnom postupku danom otvaranja stečajnog postupka prestaju ugovori o radu radnika stečajnog dužnika (što je i ovdje bio slučaj), a stečajni upravnik pismeno obavještava radnike o prestanku radnog odnosa, a može kako i propisuje odredba stava 2 istog člana zaključiti nove ugovore o radu sa licima koja su potrebna za nastavak poslovanja ili odvijanje stečajnog postupka. Međutim, to više nije radni odnos, odnosno ugovor o radu koji ima u vidu Zakon o radu u odredbi člana 1 koji se zaključuje između radnika i poslodavca, čiju definiciju daje odredba člana 3 Zakona o radu, nego se radi o ugovoru zaključenom između radnika i stečajnog dužnika, kao poslodavca kojeg predstavlja i zastupa stečajni upravnik. Ugovori o radu nakon otvaranja stečajnog postupka mogu se zaključiti samo na određeno vrijeme. Ovo zato što je, po prirodi stvari, trajanje stečajnog dužnika takođe vremenski ograničeno. Naime, po zaključenju stečajnog postupka stečajni dužnik se briše iz registra ili dolazi do reorganizacije, potvrđivanjem stečajnog plana, koja bi, između ostalog, mogla značiti i dalji nastavak poslovanja, kada prestaju službe stečajnog upravnika i članova odbora povjerilaca, što bi podrazumijevalo zaključenje novih ugovora o radu sa radnicima koji bi nastavili poslovanje. Stoga, s obzirom na prirodu ugovora o radu koji je tužitelj zaključio sa tuženim nakon otvaranja stečajnog postupka i svrhu koja se postiže zaključenjem tog ugovora (da se provede stečajni postupak do njegovog zaključenja, bez obzira na koji način) koji mu daju karakter privremenosti, takav ugovor nije mogao prerasti u ugovor o radu na neodređeno vrijeme (kako su jasno i argumentovano obrazložili nižestepeni sudovi, koja obrazloženje prihvata i ovaj sud) na čemu insistira revident pozivom na odredbe članova 16 i

17 Zakona o radu . Iz istih razloga nema mjesta ni primjeni odredbi članova 125 i 126 Zakona o radu. Radi izloženog, revizija tužitelja je odbijena.

Predmet broj 57 O Ps 095064 15 Rev – povreda prava na žig – član 82 Zakona o žigu (*Službeni glasnik BiH*, broj 53/10)

Činjenice i revizioni navodi

Pobijanom presudom je utvrđeno da je tuženi povrijedio prava tužitelja iz osnova nelojalne konkurencije i povrede prava na žig na taj način što je uvezio i stavljao u promet, reklamirao i nudio proizvode sa istim žigom, a koji žigovi su zaštićeni na ime tužitelja, te je tuženom zabranjen uvoz i stavljanje u promet proizvoda sa predmetnim žigom, reklamiranje i nuđenje tih proizvoda, potpuno povlačenje navedene robe i reklamnog materijala iz prometa, uz objavu presude u dnevnim novinama. U odnosu na zahtjev tužitelja za naknadu štete, imajući u vidu odredbe člana 82 Zakona o žigu (*Službeni glasnik BiH*, broj: 53/10), te da je tuženi u 2009. godini podnio zahtjev za priznanje žiga o kojom je odlučeno tek 2013. godine, usljed čega je tuženi bio u neizvjesnosti u pogledu ishoda postupka po podnesenim zahtjevima, kao i da izvedenim dokazima tužitelj nije dokazao da su njegovi gubici u poslovanju direktna posljedica povrede prava na žig, drugostepeni sud je zaključio da u ovom slučaju nije dokazano postojanje zakonskih uslova za naknadu štete, kao ni ispunjenje uslova propisanih odredbom člana 83 Zakona o žigu za isplatu zahtijevanih penala.

Predmet ispitivanja u revizionom postupku je odbijajući dio odluke drugostepenom suda po zahtjevu za naknadu štete i za isplatu penala.

Odluka

Revizijsku suda nalazi da su prema odredbama člana 82 Zakona o žigu u pogledu odgovornosti za naknadu štete relevantna pravila propisna Zakonom o obligacionim odnosima (*Službeni list SFRJ*, broj 29/78, 39/85 i 57/89, te *Službeni glasnik Republike Srpske*, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04), ako ovim zakonom nije drugačije propisano. U pogledu utvrđivanja obima pričinjene štete oštećenom pripada pravo na naknadu štete u obimu koji se utvrđuje saglasno odredbama Zakona o obligacionim odnosima ili u obimu koji odgovara ugovorenoj ili uobičajenoj naknadi za zakonito korištenje žiga, što znači da u ovom dijelu Zakon o žigu u odnosu na Zakon o obligacionim odnosima drugačije reguliše utvrđenje obima pričinjene štete. Svaka radnja koju bi u pogledu korištenja zaštićenih znakova neovlašteno preduzeo štetnik, predstavlja povredu prava i stvara osnov za naknadu štete. Međutim, da bi došlo do odgovornosti za štetu, potrebno je da se ispune opšte pretpostavke: postojanje subjekta koji je odgovoran za štetu (štetnik) i subjekta koji zahtijeva odštetu (oštećenik), štetna radnja štetnika, da je na strani oštećenika nastala šteta, uzročna veza odnosno da je izvršena štetna radnja proizvela određenu štetu kao posljedicu, protupravnost štetne radnje, koja ima svoje objektivne elemente (štetna radnja je protivna nekom pravnom pravilu) i svoje subjektivne elemente (štetna je radnje pričinjena krivnjom štetnika).

Ovaj sud prihvata zaključak drugostepenog suda da postupanje tuženog u spornom periodu nije protivpravno, kao i zaključak da nije dokazana uzročna veza između uvoza robe od strane tuženog sa spornim znakovima razlikovanja i gubitka u poslovanju tužitelja u 2011. i 2012. godini, te nalazi da nisu osnovani revizioni navodi tužitelja da ovu uzročnu vezu nije potrebno dokazivati ukoliko se naknada štete zahtijeva u visini licencirane naknade, jer se radi samo o obliku štete, pa je i u tom slučaju neophodno ispunjenje svih procesnih pretpostavki da bi došlo do naknade štete. Saglasno navedenom revizijski sud zaključuje da ne stoje ni tvrdnje revidenta da je tuženi postupao sa namjerom i krajnjom nepažnjom i da je nepravilno odbijen njegov zahtjev za isplatu penala u trostrukom

iznosu uobičajene licencne naknade u smislu člana 83 Zakona o žigu, te da saglasno stavu 3 ove odredbe tužitelju nikako ne bi mogla pripadati naknada po oba osnova (i po osnovu naknade štete zbog povrede žiga i isplata penala). Slijedom izloženog, revizija tužitelja je odbijena.

Predmet broj 13 O U 003236 15 Uvp – naplata obaveze – član 94 stav 1 Zakona o poreskoj upravi (Službeni glasnik Republike Srpske broj 112/07 – prečišćen tekst, 22/08 i 34/09)

Činjenice i navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje pravosnažne presude

Rješenjem tuženog Ministarstva finansija Republike Srpske odbijena je žalba tužiteljice izjavljena protiv rješenja prvostepenog organa kojim je tužiteljici kao poreskom obvezniku (vlasniku STR) naloženo da izvrši uplatu prijavljenih poreskih obaveza i obračunate kamate, uz upozorenje da će se u protivnom pokrenuti postupak prinudne naplate. Pobijanom presudom odbijena je tužba tužiteljice uz obrazloženje da je osporeni akt zakonit, odnosno da je tužiteljici pravilno naloženo plaćanje prijavljenih poreskih obaveza po osnovu poreza na prihod od samostalne djelatnosti i posebne republičke takse za 2003. godinu, i da nije zastarjela naplata potraživanja.

Zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude tužiteljica pobija zakonitost iste zbog povrede materijalnog prava. Smatra da je zastarjelo potraživanje naplate poreza jer da je prema Zakonu o Poreskoj upravi koji je bio na snazi u vrijeme izvršnosti rješenja apsolutna zastara nastupila protekom roka od šest godina od dana dospelosti za plaćanje prijavljene poreske obaveze ili izvršnosti rješenja za plaćanje. Navodi da tužena nije mogla primjenjivati retroaktivno propis koji nije bio na snazi u vrijeme donošenja osporenog akta, već je morala primijeniti rokove zastarjelosti iz Zakona o Poreskoj upravi koji je stupio na snagu 2011. godine (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 102/11), imajući u vidu da je rješenje doneseno i dostavljeno tužiteljici nakon njegovog stupanja na snagu. Ukazuje još i da je zakonska zatezna kamata prešla ukupan iznos glavnice, a što je suprotno odredbama Zakona o visini stope zakonske zatezne kamate.

Odluka

Pravilan je stav suda u pobijanoj presudi da se rokovi zastarjelosti za naplatu poreske obaveze utvrđuju prema odredbama Zakona o Poreskoj upravi (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 112/07 – prečišćen tekst 22/08 i 34/09), koji je bio na snazi u vrijeme nastupanja izvršnosti poreske obaveze, odnosno u vrijeme podnošenja poreske prijave. Kako se prijavljena poreska obaveza smatra utvrđenom podnošenjem poreske prijave, to se prema odredbama člana 94 stav 1 tačka 1 tada važećeg Zakona o Poreskoj upravi, poreska obaveza može naplatiti u iznosu navedenom u poreskoj prijavi uz primjenjivanje mjera prinudne naplate ili sudskim putem, ali samo ako su mjere prinudne naplate ili sudski postupak počeli u roku od 10 godina od dana utvrđivanja obaveze, odnosno podnošenja poreske prijave. Iz navedenih razloga nisu osnovani navodi iz zahtjeva da se u konkretnom slučaju primjenjuje rok zastarjelosti propisan Zakonom o Poreskoj upravi koji je stupio na snagu 2011. godine, s obzirom da je poreska obaveza bila utvrđena 2004. godine podnošenjem poreske prijave. Dalje, imajući u vidu da je posebnim zakonom, u ovom slučaju Zakonom o Poreskoj upravi (članovi 86 do 89), regulisano pitanje obračunavanja kamata i iznos kamatne stope za neizmirene poreske obaveze, a koji zakon ne sadrži odredbu da visina obračunate kamate ne može preći visinu glavnog duga, niti odredbu koja upućuje na primjenu drugog zakona, ovaj sud je zaključio da ne stoje ni navodi tužiteljice da zakonska zatezna kamata na glavicu duga nije mogla preći ukupan iznos glavnice, jer da je to u suprotnosti sa odredbama Zakona o visini stope zakonske zatezne kamate. Radi navedenog, ovaj sud nalazi da je pobijanom presudom pravilno tužba odbijena, te da je za svoju odluku sud dao valjano obrazložene razloge koji su zasnovani na pravilnoj primjeni odredaba članova 93 do 94 i članova 86 do 89 Zakona o Poreskoj upravi.